

POSTANOWIENIE

17 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 17 sierpnia 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa P. W.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 8 kwietnia 2022 r., V ACa 498/20,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu orzeczenia do dnia zapłaty.

(A.D.)

UZASADNIENIE

Powód P.W. domagał się ostatecznie zasądzenia od strony Bank spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 179 296,66 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu zwrotu nienależnego świadczenia spełnionego przez powoda w związku ze spłatą kredytu wynikającego z nieważnej umowy o kredyt hipoteczny waloryzowany kursem franka szwajcarskiego (CHF) zawartej w dniu 26 lutego 2005 r. oraz ustalenia, że umowa ta jest nieważna, ewentualnie o zasądzenie od pozwanego kwoty 30 000 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu zwrotu nadpłaty rat kredytu oraz o ustalenie, że wymienione w pozwie postanowienia umowy są abuzywne i nie wiążą powoda. Wyrokiem z 30 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił, że bliżej opisana umowa o kredyt hipoteczny waloryzowany kursem CHF, zawarta w dniu 26 lutego 2005 r. w Warszawie pomiędzy [...] Bankiem S.A. w W. (obecnie Bank S.A. w W.) i P.W. jest nieważna, a także oddalił powództwo w pozostałej części. Po rozpoznaniu apelacji obu stron, Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 8 kwietnia 2022 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 179 296,66 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 17 lutego 2022 r. do dnia zapłaty, oddalając apelację powoda w pozostałym zakresie oraz apelację pozwanego w całości. Pozwany Bank wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących

rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące kwestii, czy w sytuacji, gdy sąd pierwszej instancji zaniechał pouczenia konsumenta o istnieniu w umowie niedozwolonych postanowień umowy oraz o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągnąć za sobą definitywna nieskuteczność (nieważność) tego postanowienia na podstawie art. 385 § 1 k.c., brak ten powinien zostać uzupełniony przez sąd drugiej instancji.

W nawiązaniu do tak sformułowanej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy.

Przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienie prawne nie spełnia powyższych wymagań. Problematyka prawna dotycząca konsekwencji uznania za niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.) postanowień umów kredytu indeksowanego(waloryzowanego) kursem waluty obcej lub denominowanego do waluty obcej jest już przedmiotem licznych wyroków i uchwał

Sądu Najwyższego. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem, uznanie klauzul przeliczeniowych za abuzywne oznacza, że są one - z mocy samego prawa od momentu zawarcia umowy - bezskuteczne (nie wiążą) konsumentów (art. 385¹ § 1 k.c.), aczkolwiek strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, jeśli jest to tylko możliwe. Stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. Umowa będzie dotknięta nieważnością, gdy bez abuzywnych postanowień jej obowiązywanie nie jest możliwe w świetle prawa krajowego i nie zaszły przesłanki umożliwiające zastosowanie regulacji zastępczej, a konsument postanowień abuzywnych nie potwierdził, nie udzielając następczo świadomej i wolnej zgody na te klauzule i tym samym odmawiając przywrócenia im skuteczności z mocą wsteczną (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, Nr 6, poz. 40; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A oraz wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD, 2021, Nr 2, poz. 20, z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22).

W orzecnictwie wyjaśniono już także, że konsument może wyrazić swą zgodę na niedozwolone postanowienie zarówno w toku sporu przed sądem, jak i pozasądowo, jednakże w obu przypadkach będzie to skuteczne tylko wtedy, gdy został wyczerpująco poinformowany o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągnąć za sobą definitywna bezskuteczność (nieważność) tego postanowienia. Należycie poinformowany konsument może też podjąć decyzję przeciwną (odmówić zgody), co spowoduje trwałą bezskuteczność (nieważność) niedozwolonego postanowienia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 7 maja 2021 r. ,III CZP 6/21, uwzględniając orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, udzielona konsumentowi, „wyczerpująca” informacja o konsekwencjach abuzywności klauzuli powinna obejmować także informację o tym, że bez tej klauzuli umowa nie może wiązać, o konsekwencjach (roszczeniach) związanych z ewentualną definitywną bezskutecznością (nieważnością) umowy i o ewentualnej

możliwości utrzymania umowy z regulacją zastępczą, jeżeli konsekwencje te są dla konsumenta szczególnie niekorzystne. Konsument powinien być też poinformowany o możliwości potwierdzenia klauzuli w rozsądnym czasie oraz o możliwości wyrażenia - do chwili odmowy potwierdzenia klauzuli albo upływu rozsądnego czasu do jej potwierdzenia - wiążącej oceny co do tego, czy konsekwencje trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy są dlań szczególnie niekorzystne (i zarazem sprzeciwienia się ewentualnemu udzieleniu mu ochrony przed tymi konsekwencjami przez wprowadzenie regulacji zastępczej), jak również o następstwach skorzystania albo nieskorzystania z tych możliwości. Cel obowiązku informacyjnego sądu wobec konsumenta może być oceniany w świetle działań konsumenta zmierzających do uzyskania należnej mu ochrony (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 i wyrok Sądu Najwyższego z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22). W uzasadnieniu uchwały z 15 września 2020 r., III CZP 87/19 (OSNC 2021, nr 2, poz. 11) Sąd Najwyższy wskazał, że poinformowanie powoda o dostrzeżonej przez sąd z urzędu abuzywności pewnych klauzul umownych ma na celu umożliwienie mu stosownej zmiany żądania pozwu, w tym zgłoszenia pewnych żądań jako ewentualne. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy, gdyby sąd pierwszej instancji nie odebrał od powoda oświadczenia co do stanowiska i żądania pozostającego w związku ze stwierdzoną abuzywnością niektórych klauzul umownych, powinien to uczynić sąd drugiej instancji, jeżeli w jego ocenie w umowie, w związku z którą doszło do sporu, zastrzeżone zostały klauzule abuzywne. Sąd drugiej instancji zobowiązany jest bowiem z urzędu i niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji do prawidłowego zastosowania w sprawie prawa materialnego (zob. uchwała Najwyższego z 15 września 2020 r., III CZP 87/19). Brak podstaw do przyjęcia, że na gruncie niniejszej sprawy, w której powód, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, konsekwentnie powoływał się na nieważność umowy będącą skutkiem zastosowania przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych, a pouczony przez Sąd drugiej instancji o konsekwencjach ustalenia nieważności umowy kredytu, w tym w zakresie powstania roszczeń stron o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie nieważnej umowy kredytu (świadczeń nienależnych) oświadczył, że decyzję tę podtrzymuje (k.

406 i 409 akt), powstała potrzeba rozstrzygnięcia przedstawionego we wniosku zagadnienia prawnego.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn.: Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).

(A.D.)

[ł.n]

